

Noord bij noordwest

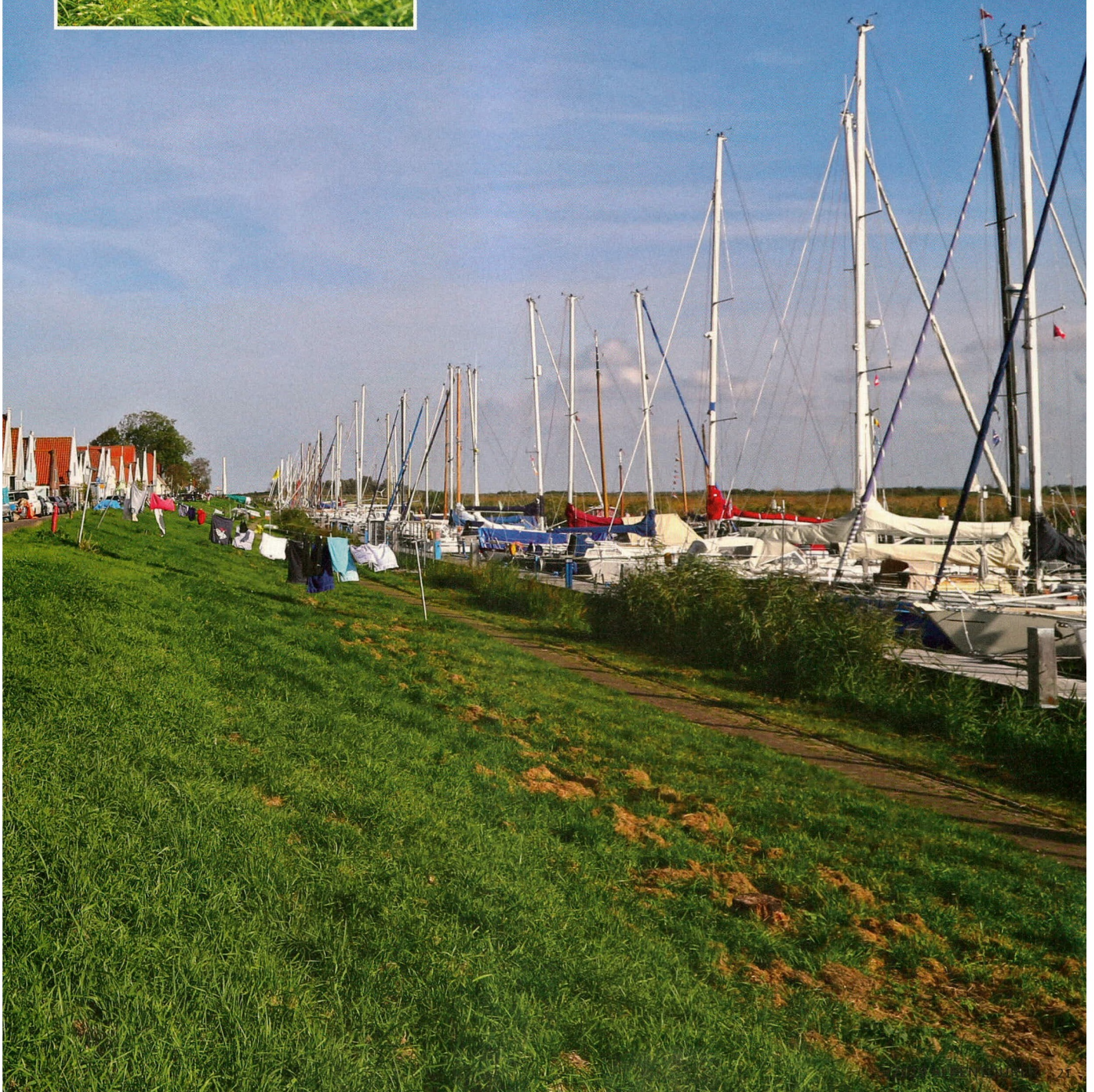
Het gebied in Nederland tussen het Noordhollands Duinreservaat en de dijken van het IJsselmeer is ideaal voor een weekendtrip. Wij maakten hier een toertocht vol historie.

Tekst: Stephan Fennel; foto's: Snežana Šimičić

Al meteen na de
start van de tocht
daalt in het dorp
Durgerdam rust over
ons.

De haven van het schiereiland Marken nodigt uit tot een pauze (boven) voor wie eerst door het historische dorp met zijn bijzondere houten huisjes heeft gewandeld (rechts).

Wij starten onze motoren in alle vroegte en rijden eerst over de snelweg naar het uiterste noordwesten van Nederland. Erg spannend is dat natuurlijk niet, maar wel efficiënt. Al snel liggen het dichtbevolkte Utrecht en Amsterdam achter ons. Op het noordelijke deel van de ringweg A10 rond de hoofdstad nemen we de afrit en kan onze weekendtocht beginnen.

Nauwelijks hebben we de snelweg achter ons gelaten of we belanden op smalle wegen die langs het Markermeer voeren. In Durgerdam genieten we van de rust die hier op de dijk heerst. In het zonlicht zitten bewoners rustig voor hun in bonte kleuren geschilderde houten huisjes, die als parels aan een ketting langs de dijk liggen. Even verderop dobberen zeilboten in de kleine jachthaven. Tussen de masten hangt was aan de lijnen en een paar katjes sluipen door het dichte gras. De stress van de laatste weken valt in no

time van ons af. Dat effect hebben zee en water altijd op ons.

Enkele kilometers verderop, afwisselend op of langs de dijk rijdend, belanden we bij de afslag naar ons eerste tussendoel van vandaag: het voormalige eiland Marken, dat tegenwoordig een schiereiland is. We moeten onze motor verplicht parkeren, want het dorp Marken is net als de meeste delen van het eiland alleen te voet bereikbaar. Alleen inwoners mogen er met hun auto komen.

Hollander dan dit kan het tafereel niet zijn dat zich voor ons uitstrekt. Al meteen in het eerste gebouw vinden we een historische 'klompenmakerij', waar

«Binnen enkele minuten transformeert een simpel blok hout onder de geoefende handen van de klompenmaker in een fraai gevormde klomp.»

de geschiedenis van dit traditionele schoeisel uit de doeken wordt gedaan. Ook kun je zien hoe klompen worden vervaardigd. Binnen enkele minuten transformeert een simpel blok hout onder de geoefende handen van de klompenmaker in een fraai gevormde klomp.

Voordat we ons laten verleiden om onze 'motorklompen' in te ruilen voor een paar houten exemplaren, gaan we op weg naar het dorp. Hier vallen meteen de op een verhoging gebouwde huisjes op. Dit is typisch voor Marken, want tot in de twintigste eeuw kampte het eiland regelmatig met overstromingen. Na de aanleg van de Afsluitdijk, die sinds 1932 de voormalige Zuiderzee afsluit van de Waddenzee en Noordzee, is dit gevaar zo goed als geweken. Daarentegen werden de eilanders beroofd van hun voornaamste inkomstenbron, namelijk de visvangst.

Sinds die tijd richten ze zich op het toerisme. De meeste bezoekers komen met de veerboot uit het naburige Volendam, nemen een kijkje in de winkeltjes en wandelen over het voormalige eiland. Een geliefd doel is de vuurtoren 'het Paard van Marken' op het oostelijke uiteinde van het eiland. Wij genieten van een late lunch aan het zonnovergoten haventje van Marken. Op de havenmond staat een monument dat de herinnering aan de stormvloed van 1916 levend houdt. In dat jaar stroomde niet alleen het hele eiland over, maar vonden ook meerdere inwoners de dood.

Omdat de veerboot alleen voetgangers overzet, zetten wij op de dijk koers richting vasteland en toeren naar het stadje Alkmaar. De namen van enkele dorpen doen ons denken aan Hollandse kaas. Edam bijvoorbeeld, en ook Midden-, West- en Noordbeemster klinken vertrouwd. Langs de weg N243, die ons zonder een bocht van betekenis

Het Molenmuseum bij Alkmaar geeft inzicht in de historie van het Nederlandse waterbeheer.

Vele dorpen in Noord-Holland worden door vaarten doorsneden (boven).

naar ons doel zal voeren, staan drie markante windmolens fier in de wind. Een ervan herbergt een interessant museum. Deze molens zijn niet gebouwd om meel te malen, maar om water uit de polder te pompen. Ze vormen onderdeel van een groot waterstaatkundig plan, dat bedoeld was om het voormalige Schermeer droog te pompen. Deze klus werd geklaard door maar liefst 52 molens, die vanaf 1633 het tot vier meter diepe meer leegpompten en vervolgens het vrijgekomen land bouwbaar maakten. Eén molen kan per minuut wel 60 000 liter water verwerken! De drie exemplaren langs de wegrand zijn tot op de dag van vandaag volledig inzetbaar.

Wat landaanwinning in de praktijk betekent, zien we even later als we een blik op ons navigatie-apparaat werpen. Dit laat toch duidelijk weten dat we op twee meter onder de zeespiegel staan! Dat verklaart vast ook waarom het waterpeil van het parallel aan de weg lopende kanaal zo'n beetje op hetzelfde niveau

is als de dakgoot van de huizen die onder aan de dijk staan.

In Alkmaar zetten we koers in de richting van het Waagplein – of tenminste een plek in de buurt waar we onze bikes veilig kunnen parkeren. Op het Waagplein wordt de wereldberoemde kaasmarkt van de stad gehouden, die tot onze niet geringe teleurstelling

echter alleen op vrijdag plaatsvindt. Ter compensatie bezoeken we het Hollands Kaasmuseum, dat zich sinds 1983 in hetzelfde historische pand bevindt als de gigantische kaaswaag, die nog altijd op marktdagen dienst doet.

Aan de overkant van het plein werpen we ook nog een blik in het Nationaal Biermuseum De Boom, dat in een voormalige brouwerij is ondergebracht. Maar goed dat je hier niet van het gerstenat kunt proeven, want per slot van rekening moeten wij nog een stukje rijden. Maar eerst maken we een wandeling door de pittoreske straatjes van de binnenstad van Alkmaar. Naast de helaas overal aanwezige internationale merken zijn er

«Een blik op ons navigatie-apparaat laat toch duidelijk weten dat we op twee meter onder de zeespiegel staan!»

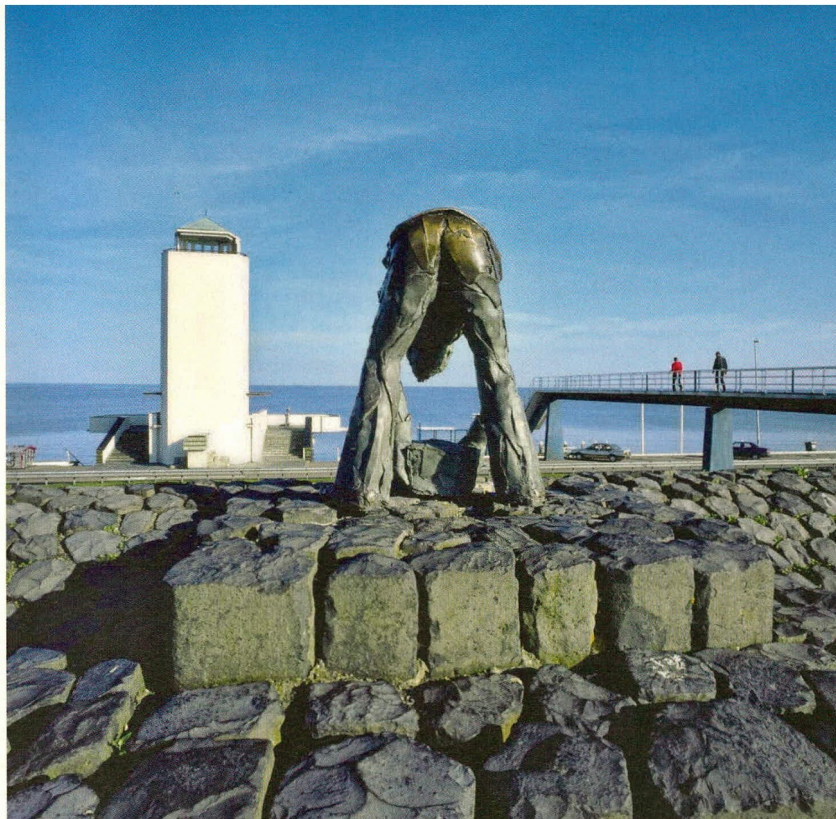
– vooral in de smalle zijstraatjes – nog echte shoppingpareltjes te ontdekken.

Het is tijd om afscheid van de binnenstad van Alkmaar te nemen, want de Noordzee lokt, en daarmee ook het Noordhollands Duinreservaat, een van de grootste natuurgebieden van Nederland. Ons einddoel voor vandaag is het dorp Bergen aan Zee. Een groter aanbod aan overnachtingsplekken en horeca heeft Bergen zelf, alsmede Egmond en Schoorl.

Hier staat voor de volgende ochtend een klimproef op het programma. Het bestijgen van het 'Klimduin' in motorkleding is een behoorlijke uitdaging, die de bloedcirculatie flink op gang brengt. En dat is ook prima, want de motorkilometers die hierop volgen, hebben niet zo veel te bieden. De verkeersarme NS02 verloopt grotendeels in de windschaduw van de duinen die zich van Camperduin tot aan het noordelijke uiteinde van het vasteland uitstrekken.

Dat deze streek door de eeuwen heen van strategisch belang was, valt af te lezen aan de historische vesting bij Huisduinen. Dit complex uit de Napoleontische tijd huisvest een museum, meerdere restaurants en een wirwar van onderaardse gangen waarin zich zelfs een aquarium verbergt. Meteen ernaast ligt, geheel omgeven door water, het militaire steunpunt Fort Erfprins. Het vormt onderdeel van de installaties die Den Helder tot de voornaamste marinebasis van Nederland hebben gemaakt. In deze periode van een verenigd Europa is dat echter verleden tijd. En die kun je uitstekend ervaren in het Marinemuseum van deze stad. Te zien zijn bijvoorbeeld een windjammer maar ook een uitgediende onderzeeboot, die ooit de landsgrenzen verdedigden.

Wie iets langer dan een weekend de tijd heeft, kan in Den Helder de ferry naar Texel nemen. Dit meest

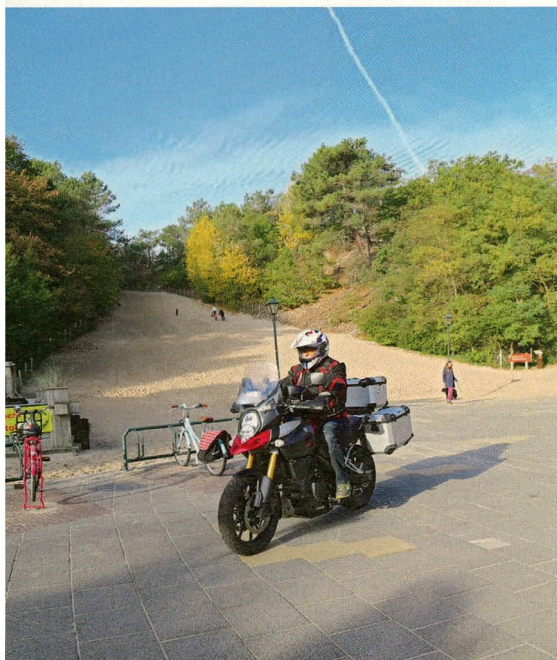
Het Klimduin in Schoorl is bijna een kleine bergwandeling (onder). Aan de arbeiders die op de Afsluitdijk de ene steen op de andere stapelden, is een monument gewijd (boven).

westelijk gelegen Waddeneiland is bijzonder geliefd bij vakantiegangers. Het is echter pas in de twaalfde eeuw na een springvloed ontstaan. De westkust, die helemaal naar de zee toe is geopend, heeft kilometerslange zandstranden. Hier ligt ook een duinenrij, die officieel is beschermd als nationaal park Duinen van Texel. Het oosten bestaat daarentegen tot aan zee uit vruchtbaar akkerland.

De bouw van de Afsluitdijk was een waar mammoetproject

Dit tripje zou ons echter teveel tijd kosten, en daarom buigen wij af in zuidelijke richting en rijden bij De Kooy in oostelijke richting. Kaarsrecht loopt de weg naar de A7. Helaas is deze snelweg de enige weg die over de machtige Afsluitdijk voert, die het IJsselmeer van de Waddenzee scheidt. De bouw ervan was een waar mammoetproject. Hij begon in 1927 nadat de diep in het land lopende Zuiderzee, een zeearm van de Noordzee, in 1916 tijdens een springvloed grote delen van noordelijk Nederland onder water zette.

Vijf jaar duurden de werkzaamheden en een leger van vijfduizend arbeiders stapelde steen op steen om de dijk te sluiten. Eind mei 1932 was het dan eindelijk zover. Omdat de Zuiderzee nu van de zee was afgesloten, veranderde de voormalige zeearm geleidelijk in een zoetwatermeer, genaamd IJsselmeer. Hij bespaart de Nederlandse overheid ook nog geld, want sindsdien hoeven er meer dan tweehonderd kilome-

ter minder aan dijken te worden onderhouden. Ook de metropool Amsterdam is sindsdien beschermd tegen de dodelijke grillen van de Noordzee. Het ultieme bewijs voor de aanleg leverde de Afsluitdijk tijdens de Watersnoodramp van 1953. Hij hield stand en beschermde de hele regio voor overstroming.

De weg over de Afsluitdijk is 32 kilometer lang. Na ongeveer een derde van die afstand loont zich een stop bij het Vlietermonument met zijn uitzichttoren, dat op de plek staat waar de dijk als laatste werd gedicht. Halverwege is er bovendien een restaurant, en aan het oostelijke einde staan op het voormalige werkeiland Kornwerderzand enorme kazematten die vroeger een militair steunpunt waren. Tegenwoordig kun je er een klein historisch museum en een oorlogsmonument bezichtigen.

Aan het einde van de machtige dijk bereiken we de provincie Friesland. Hier buigen we af in zuidelijke richting en volgen zoveel als de wegen het toelaten de oever van het IJsselmeer. Dat is verbazingwekkend makkelijk, want overal loopt een smalle weg over de oeverdijk. In andere landen zou dat uitgesloten zijn. Via mooie bochten volgen we de kust.

Het museumdorp Hindeloopen is de eerste stopplek in Friesland zodra je de Afsluitdijk achter je hebt gelaten (rechts).

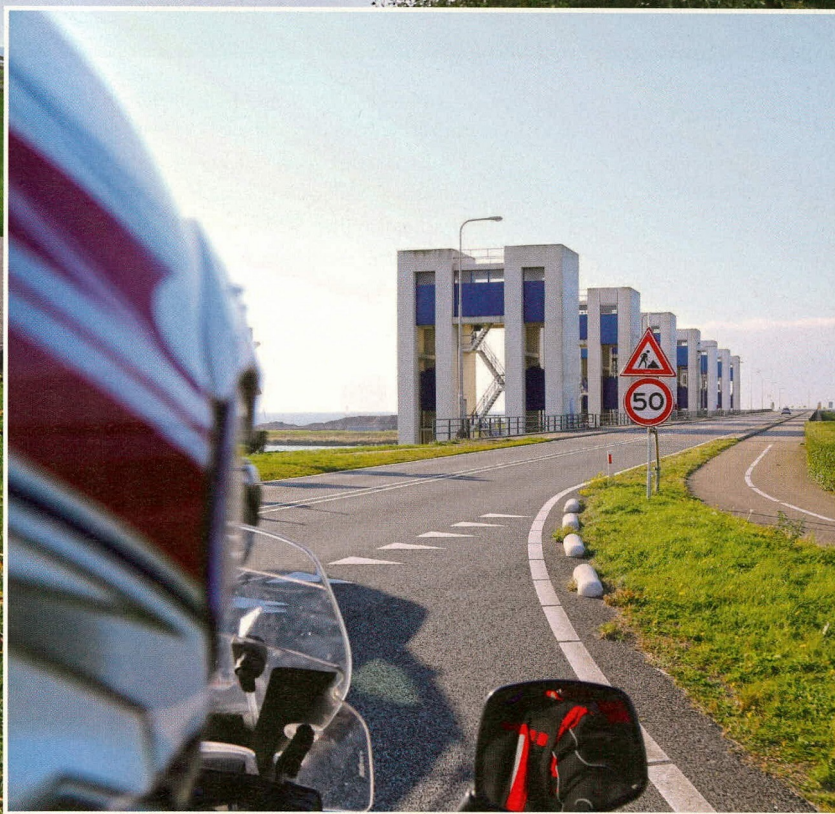
Het schilderachtige stadje Hindeloopen is een perfecte plek voor een lunchpauze. Wij verzorgen de inwendige mens in eetcafé Haiven 54 aan de jachthaven. We leren ook dat hier al meer dan duizend jaar geleden mensen woonden. In de Gouden Eeuw van Nederland tussen 1650 en 1790 was Hindeloopen een bloeiende handelspost met 80 eigen schepen, die goederen naar Noorwegen en talrijke Hanzesteden vervoerden. Geen wonder dat dit stadje tegenwoordig een soort openluchtmuseum is, waar je graag een tijd doorbrengt.

In Urk zien we het IJsselmeer terug

Wij rijden verder, in eerste instantie weer over de Westerdijk en dan steeds vaker over weggetjes die verder landinwaarts parallel aan kanalen en kleine sluizen lopen. Pas in Urk zien we het IJsselmeer terug. In de levendige haven van de oudste gemeente van Flevoland maken we halt. Urk is van oorsprong een eiland, en is pas sinds 1942 na de inpoldering van de Noordoostpolder met het vasteland verbonden.

We hebben weer een stukje autosnelweg voor de boeg. Het zijn maar twee afritten, maar op een an-

Op vele plekken loopt de weg gewoon over de dijk langs de oever van het IJsselmeer (grote foto). Een megasluis ligt aan het begin van de Markerwaarddijk, die het Markermeer van het IJsselmeer scheidt (onder).

De 'zon in de zee zien zinken' is een dramatisch schouwspel, zoals hier in Bergen aan Zee.

dere manier is Lelystad niet te bereiken. Wij rijden om het centrum heen op de N307 en koersen rechtstreeks naar de tweede dijk-ervaring van vandaag: de Markerwaarddijk. Over een afstand van 28 kilometer scheidt hij het IJsselmeer van het Markermeer. Tegelijkertijd is dit een nieuwe, veel tijd besparende wegverbinding tussen Lelystad en Enkhuizen in Noord-Holland. Ook deze 'oversteek' is een belevenis op de motor en tegelijkertijd een echte worsteling met de elementen. Zelfs op een prachtige dag kan er op deze twee IJsselmeerdijken een felle, soms vlagrige wind waaien. Dan is het zaak om de beide stuur-einden stevig met de knuisten vast te houden.

Een bijzonder bouwwerk is het naviduct in Enkhuizen. Hier wordt het scheepvaartverkeer tussen het IJssel- en Markermeer middels een sluis geregeld. En de auto's rijden er op 10,8 meter onder de zeespiegel onderdoor!

Meteen erachter ligt het Zuiderzeemuseum, dat zeker een bezoek waard is. Hier staan zo'n 140 gebouwen, die afkomstig zijn uit de talrijke dorpen en steden rond de vroegere Zuiderzee. Dit openluchtmuseum geeft de bezoeker een mooi inkijkje in het

leven en werken van de mensen in dit gebied. Een geschiedenis die letterlijk tot leven komt.

Als afsluiting van deze dagtocht sturen we opnieuw naar een bochtenrijke dijkweg, die ons vrolijk zigzaggend in de ondergaande zon naar Hoorn brengt. Aan de pracht en praal van de binnenstad met zijn prachtige historische huizen kun je zien dat deze havenstad vroeger machtig was. De Vereenigde Oostindische Compagnie had hier dan ook zijn hoofdkwartier. Ook is Hoorn de geboortestad van de ontdekkingsreiziger Willem Cornelisz Schouten, die in 1616 voor het eerst de zuidpunt van Zuid-Amerika in kaart bracht en hem 'Capo Hoorn' noemde.

Dit rondje IJsselmeer vraagt ontegenzeggelijk om een herhaling

Maar we komen onderhand een beetje in tijdnood. Zo'n weekendtrip vliegt nu eenmaal voorbij. Dit rondje IJsselmeer vraagt ontegenzeggelijk om een herhaling, en dan bij voorkeur tijdens een lang weekend. Maar nu sturen wij naar de noordzijde van Amsterdam en voegen ons op de ringweg bij de rest van het verkeer op weg naar huis...

ALPENTOURER

TOERTIPS

DE REIS

Noord-Holland is via autosnelwegen goed bereikbaar vanuit de rest van Nederland. Wij namen de A1 richting Amsterdam en vervolgens de ringweg A10, die we via de afslag Durgerdam verlieten.

KENMERKEN

Verbazingswekkend veel kilometers kunnen op dijkwegen worden afgelegd. Deze kleine, smalle wegen zijn meestal vrij verkeersarm en bieden veel rijplezier. Op sommige plekken moet je verplicht de autosnelweg nemen, bijvoorbeeld op de Afsluitdijk (A7) of de verbinding naar Lelystad (A6).

De beschreven toertocht is ongeveer 385 kilometer lang. Wij raden aan er twee dagen voor uit te trekken en onderweg te overnachten.

OVERNACHTING

Wie de beschreven route en tijdsindeling volgt, vindt in Alkmaar, Bergen en Schoorl vele overnachtingsplekken. De lokale VVV helpt graag bij het zoeken naar een geschikt bed. Onze tip: **hotel-restaurant Victoria** in Bergen aan Zee.

hotelvictoria.nl

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Onderweg is er van alles te ontdekken. Wij zijn bijvoorbeeld erg gecharmeerd van het schiereiland Marken met zijn unieke historische huizen. Een wandeling door de straatjes van Marken is een reis terug in de tijd. Werp hier ook een blik in de klompenmakerij. Mooi en boeiend is het museumdorp Hindeloopen (touristinfohindeloopen.nl) in de provincie Friesland. En vergeet ook niet een bezoek te brengen aan het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen (zuiderzeemuseum.nl).

Wie de beroemde kaasmarkt van Alkmaar wil bijwonen, moet op een vrijdagochtend op het Waagplein zijn. Dan worden de grote kazen opgestapeld over het plein gedragen en wordt het principe van de kaaswaag uitgelegd. Buiten dit dagdeel kun je je licht over dit beroemde Hollandse exportproduct opsteken in het Hollands Kaasmuseum (kaasmuseum.nl) in Alkmaar. Het Stedelijk Museum Alkmaar pronkt met een permanente tentoonstelling over de Gouden Eeuw in Alkmaar (stedelijkmuseumalkmaar.nl). Het is gevestigd in een modern gebouw vlak achter de fraaie Laurenskerk.

Kunstliefhebbers zullen zich thuis voelen in het 'kunstedorp' Bergen. Elk jaar vindt hier medio oktober de Kunst10daagse plaats. Dan exposeren 300 kunstenaars op 160 plekken hun werk (dekunst10daagse.nl). Museum Kranenburgh (museumkranenburgh.nl) heeft een van de beste collecties aan moderne kunst van heel Nederland.

